

Najvyšší súd

Slovenskej republiky

7 Nc 19/2013

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **JUDr. Heleny Kožíkovej**, sudkyne Okresného súdu Bratislava IV, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., so sídlom v Bratislave, Zámocká 5, v mene a na účet ktorej koná advokát JUDr. Michal Mandzák, proti žalovanej **Rozhlasu a televízii Slovenska**, so sídlom v Bratislave, Mlynská dolina, o pripustenie vedľajšieho účastníka na strane žalovanej, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 44 C 144/2011 , **o vylúčení sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z prejednávania a rozhodovania veci** vedenej na tomto súde pod sp. zn. 1 Cdo 82/2013, takto

r o z h o d o l :

Sudca Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Milan Deák **nie je vylúčený** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 1 Cdo 82/2013.

O d ô v o d n e n i e :

O dovolaní proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave 30. októbra 2012 sp. zn. 6 Co420/2012 vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 1 Cdo 82/2013 podaním z 5. apríla 2013 vzniesla dovolateľka Z. P. (cestou právneho zástupcu) námietku zaujatosti voči predsedovi senátu 1 Cdo JUDr. Milanovi Deákovi a navrhla, aby bol vylúčený z prejednávania a rozhodovania tejto veci. Za dôvody pre vylúčenie uviedla, že JUDr. Milan Deák sa ako študent právnickej fakulty dostal do osobného sporu s jej právnym zástupcom JUDr. Alojzom Baránikom. Poznajú sa menom i osobne a ich vzájomný vzťah je

spôsobilý vyvolať opodstatnené pochybnosti o pomere JUDr. Milana Deáka k JUDr. Alojzovi Baránikovi, pretože taký vzťah nemožno považovať za neutrálny a jeho povaha sama osebe vzbudzuje pochybnosti o sudcovskej nezávislosti. JUDr. Milan Deák bol za sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vymenovaný na návrh predsedu Najvyššieho súdu a Súdnej rady Slovenskej republiky JUDr. Štefana Harabina, ktorý je spriaznený s protistranou predmetného sporu, za sudcov navrhuje len sudcov, ktorí sú mu úplne lojálni a s protistranou má dlhodobo blízky pracovný vzťah.

Sudca Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Milan Deák (predseda senátu I Cdo) sa k námietke zaujatosti vyjadril tak, že nie je si vedomý toho, že by sa v minulosti dostal s právnym zástupcom dovolateľky JUDr. Alojzom Baránikom do osobného sporu, nepamätá si ani, že by sa s ním od skončenia vysokoškolského štúdia stretol, a vzhľadom na uplynulé desaťročia, čo ho nevidel, je otázne, či by pri nejakom stretnutí bol vôbec schopný spoznať, že sa jedná o tohto bývalého študentského kolegu. Jeho vzťah k nemu je neutrálny, bez akejkoľvek väzby či pomeru. Zároveň uviedol, že je bez pomeru aj k zástupcovi žalobkyne, k účastníkom a k veci. K druhému dôvodu námietky zaujatosti JUDr. Milan Deák uviedol, že návrh na jeho preloženie na výkon funkcie sudcu na Najvyšší súd Slovenskej republiky nepredložil JUDr. Štefan Harabin, ale vtedajší predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Milan Karabín. Ďalej, že medzi funkcionármi súdu (predsedom) a ostatnými sudcami nie je žiaden vzťah nadriadenosti a podriadenosti, sudcovia sú pri výkone svojich funkcií nezávislí (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2, 3 zákona č. 385/2000 Z. z.) a k JUDr. Štefanovi Harabinovi má výlučne profesionálny vzťah.

O vylúčení sudcov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodne do desiatich dní iný senát tohto súdu (§ 16 ods. 1 štvrtá veta O. s. p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky (senát 7 Nc) v zmysle citovaného ustanovenia posudzoval opodstatnenosť tvrdenej zaujatosti sudcu tohto súdu JUDr. Milana Deáka z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého sú sudcovia vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému

prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to : 1/ k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, 2/ k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom či negatívnom) pomere k nim, 3/ k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2/.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.) alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (15 O. s. p.). Obsahom práva na pojednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu (iného senátu najvyššieho súdu) vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na pojednanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu (iného senátu najvyššieho súdu) pojednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) treba trvať na tom, že sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“).

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnej skutočnosti, so zreteľom na ktorú môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná - „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký ak objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. k ich právnym zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (iného senátu najvyššieho súdu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybností na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Treba brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu medzi členmi spoločnosti, preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom dosahuje taký

charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne (I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom disponuje.

Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré neboli v danej veci naplnené.

Vzťah medzi sudcami navzájom, ale aj medzi sudcami a funkcionármi súdov (výkon funkcie je podmienený neoddeliteľným statusom sudcu) a sudcami a inými úradnými osobami, napr. prokurátormi, advokátmi, s ktorými prichádzajú sudcovia pracovne do kontaktu, je založený na profesionalite a kolegiálite. Ak rámec týchto vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, chýba objektívny základ pre opodstatnené pochybnosti o zaujatosti sudcu. Až v prípade, že by tento vzťah nadobudol charakter bližšieho osobného – priateľského alebo naopak nepriateľského vzťahu takej intenzity, že sudca nebude schopný nezávisle a nestranne rozhodovať vo veci, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti. Teda išlo by o dôvod

pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O. s. p.

Dovolaiteľka existenciu pochybností o nezáujatosti a nestrannosti sudcu JUDr. Milana Deáka ,ktoré sú dôvodom pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania danej veci , vyvodzovala jednak z právne významného vzťahu medzi jej právnym zástupcom JUDr. Alojzom Baránikom a JUDr. Milanom Deákom, vyplývajúceho z tvrdeného osobného sporu počas štúdia na právnickej fakulte a z toho, že sa poznajú menom i osobne . Tento vzťah ale sudca nepotvrdil , lebo uviedol, že „ nie som si vedomý, že by som sa dostal v minulosti s právnym zástupcom dovolateľky JUDr. Alojzom Baránikom do osobného sporu“ a „ nepamätám si, že by som sa s ním od skončenia vysokoškolského štúdia stretol, a vzhľadom na uplynulé desaťročie , čo som ho nevidel, je otázne, či by som pri nejakom stretnutí bol vôbec schopný poznať , že sa jedná o tohto môjho bývalého študentského kolegu“. A jednak zo vzťahu sudcu k prejednávanej veci vyvodzovaný z pracovného vzťahu žalobkyne a predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Štefana Harabina ako iniciátora menovania JUDr. Milana Deáka za sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Z vyjadrenia JUDr. Milana Deáka ale vyplýva, že návrh na jeho preloženie na výkon funkcie sudcu na Najvyšší súd Slovenskej republiky nepredložil JUDr. Štefan Harabin, ale vtedajší predseda JUDr. Milan Karabín.

Vychádzajúc z uvedeného nestrannosť sudcu JUDr. Milana Deáka nemôže spochybníť len tá skutočnosť , že právny zástupca dovolateľky JUDr. Alojz Baránik a sudca JUDr. Milan Deák absolvovali (pred desaťročiami) vysokoškolské štúdium na právnickej fakulte (ktoré je predpokladom pre výkon ich povolania advokáta a sudcu) a že JUDr. Štefan Harabin – predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý nie je účastníkom konania, má prípadne pracovný vzťah so žalobkyňou. Pre vznik dôvodných pochybností , ktoré by mali za následok vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci je totiž nutné ,aby deklarovaný vzťah sudcu k účastníkom konania resp. k ich zástupcom nadobudol aj vnútorný – emocionálny rozmer vlastný pre existenciu bližšieho osobného vzťahu (v pozitívnom či negatívnom zmysle) predpokladaného ustanovením § 14 ods. 1 O. s. p. a právne významný vzťah sudcu k veci nemožno založiť len na dohadoch a domnienkach bez ich akéhokoľvek reálneho základu.

Preto dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že v prípade sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Milana Deáka nemožno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti, relevantné z hľadiska § 14 ods. 1O. s. p. Podľa názoru Najvyššieho súdu neexistuje žiadny dôvod, ktorý by objektívne zakladal pochybnosti o jeho nezaujatosti, nemožno pochybovať o tom, že by voči účastníkom konania nepostupoval nezaujato, neutrálne, že by vec objektívne – podľa svojho vedomia a svedomia – neposúdil so zreteľom na všetky okolnosti významné pre rozhodnutie.

Keďže sudca JUDr. Milan Deák vo svojom vyjadrení nepotvrdil existenciu právne relevantného vzťahu vylučujúceho ho z prejednávania a rozhodovania veci a ani z obsahu spisu nevyplývajú skutočnosti, ktoré by spochybňovali jeho nezaujatosť, rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (senát 7 Nc) tak, ako vyplýva z výroku tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 16. apríla 2013

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.

predseda senátu

Za správnosť:

Hrčková Marta

